

Виділяють таких два аспекти самооцінки: операційно-діяльнісний та особистісний. Перший є оцінюванням себе як суб'єкта діяльності, виражається в оцінці власного професійно-педагогічного рівня та рівня компетентності. Особистісний аспект виступає оцінкою власних особистісних якостей, порівнюючи їх із ідеальним «Я професіональний». Самооцінка не завжди має бути узгоджена у цих двох аспектах [2].

У сфері професійної самооцінки також зустрічається її поділ на самооцінку результату та самооцінку потенціалу. Перша полягає в оцінці досягнутого та показує задоволення чи незадоволення досягнутим. Самооцінка потенціалу означає оцінку власних профможливостей та показує віру в себе та впевненість у власних силах.

Таким чином, самооцінка учителя виступає одним із факторів ефективності навчально-виховного процесу, оскільки сприяє або ж гальмує його професійне зростання. Об'єктивна самооцінка спонукає учителя до самовдосконалення, формування позитивного іміджу, самореалізації як особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Енциклопедія освіти /Акад. пед. наук України; гол. ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
2. Карпенчук С.Г. До вершин досконалості... Науково-методичний посібник з проблем самовиховання / Рівне: Волинські обереги, 2009. – 260 с.
3. Мамон О.В. Самооцінка в професійному розвитку вчителя: аналіз поняття, структури і процесу формування. – Полтава: Полтавський національний педагогічний університет ім. В.Г. Короленка, 2011. – [Електронний ресурс]. –
1. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vpm/2011_8_2/Mamon.pdf
4. Погребная О.С. Профессиональная самооценка как условие развития личности педагога. – Ставрополь: ГОУ СПО «Ставропольский государственный педагогический институт», 2007. – [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://publ.uchis-online.ru/files/sign2-6.pdf>
5. Удич З.І. Психолого-педагогічна підготовка майбутніх учителів до організації самовиховання старшокласників: Навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / За наук. Ред. Л.О. Хомич. – Тернопіль: Прінт-офіс, 2009. – 252 с.

Подзвінна М.

Науковий керівник – доц. Удич З.І.

НЕУСПІШНІСТЬ УЧНІВ: ПРИЧИНИ ТА ПОДОЛАННЯ

Сумарна, комплексна, підсумкова непередготовленість учня, що настає в кінці більш або менш закінченого відрізка процесу навчання називають неуспішністю. Вона складається з багатьох елементів освіти, виховання і розвитку, утворюючи складне ціле. Окремим елементом непередготовленості під час навчання є відставання [5, с. 7]. Неуспішність і відставання взаємопов'язані, адже неуспішність і є результатом процесу відставання. Це може виявлятися у загальному і глибокому відставанні з багатьох предметів, так і в частковому чи епізодичному відставанні з одного або кількох навчальних дисциплін, яке можна подолати [7, с. 11]. За даними досліджень Ю. Бабанського, В. Цетліна, М. Мурачковського, контингент учнів, які відчувають труднощі у навчання становить приблизно 12,5% від усієї кількості школярів [1, с. 27].

Відчуття негативних емоцій під час навчання в першу чергу впливають на появу неуспішності, адже сприяють розвитку в учнів комплексу власної неповноцінності їх подальшої байдужості до навчання. Загалом, у психолого-педагогічних дослідженнях причини неуспішності стосовно школяра поділяють на *внутрішні*: біопсихічні (спадкові особливості, задатки, здібності, особливості характеру); недоліки біологічного та психічного розвитку (загальна ослабленість здоров'я, слабозвинені пам'ять і мислення, відсутність навичок навчальної праці); недоліки вихованості особистості (відсутність інтересу до навчання, почуття обов'язку, слабка сила волі, недисциплінованість); та *зовнішні*: недоліки в діяльності школи (відсутність у класі атмосфери поваги до знань, недоліки в методиці викладання, недостатня організація індивідуальної і самостійної роботи учнів, пасивність та недостатня підготовка вчителя); недоліки впливу сім'ї (погані матеріальні умови життя, відрив дітей від навчальної праці); недоліки освіченості оточення (негативне ставлення однолітків до процесу навчання, їхній низький рівень знань) [4, с. 367-368].

До загальних причин неуспішності учнів також відносять уніфікованість системи навчання, однаковий для всіх зміст освіти, що не задовольняє потреби дітей; стереотипність у методах і формах навчання; невміння визначити мету навчання, налагодити ефективний контроль за його результатами; зневажливе ставлення вчителя до розвитку учнів [4, с. 368].

Важливу роль в успішності учнів під час навчального процесу займає педагог, його майстерність, особистісні якості, використовувані технології навчання. Негативні оцінки впродовж тривалого часу зумовлюють втрату в учня інтересу до навчання, підривають його віру у свої можливості. Особливо негативними є дії педагога у зіставленні такого учня з однокласниками, а також ставлення до нього як до безнадійно відсталого. Для школяра думка оточення є дуже важливою, тому такі навіювання учителя можуть спричинити остаточну втрату віри в себе [6, с. 69].

Наведені причини неуспішності зумовлюють ігнорування учнями навчального процесу, що призводить до відмови від активної розумової праці. Невміння і небажання активно мислити сприяє розвитку «інтелектуально пасивних» школярів, які виробляють для себе особливу тактику – навчання не задля знань, а для здобуття необхідних балів.

Для попередження даної ситуації дослідники виокремили безпосередню (оперативну) та опосередковану допомогу для покращення успішності учнів. Опосередкована допомога спрямована на усунення причин, що породжують відставання учнів. Безпосередня – на виправлення неуспішних школярів [5, с. 7–8].

Для того, щоб долати неуспішність учнів, необхідно систематично здійснювати педагогічну профілактику. Для неї характерним є пошук оптимальних педагогічних систем, методів і форм навчання, нових педагогічних технологій. Виділяють також педагогічну діагностику, що супроводжується систематичним контролем та оцінюванням результатів навчання, своєчасним виявленням прогалин у навчанні. Цей засіб допомагає визначити відповідність отриманих результатів меті навчального процесу, його ефективності та вжитим корекційним заходам. Не менш важливого значення у подоланні причин неуспішності школярів займає педагогічна терапія, яка зумовлена проведенням додаткових занять (індивідуальних та групових) з невстигаючими учнями та створенням класів вирівнювання. Застосовують також виховний вплив, характерним для якого є налагодження індивідуальної виховної роботи з учнем, співпраця з батьками [4, с. 368-369].

Педагог, при подоланні шкільної неуспішності, зобов'язаний: усвідомити значущість проблеми, уміти встановити причини відставання у кожному конкретному випадку, оволодіти методикою навчання та отримання довіри невстигаючих учнів, переконання їх у власних здібностях, виявляти терплячість та доброзичливість [2, с. 7-8].

Особливого значення у підвищенні успішності займає мотивація школяра, тому учитель має своєчасно збудити, зберегти і підтримати її. Джерелами мотивації слугує усвідомлення і прийняття учнем суспільної потреби навчання та формування у школярів особистісних потреб засвоєння навчального предмета. На думку відомого болгарського вченого Г. Лозанова, активність учня виявляється не м'язовими зусиллями, а виключно ставленням до навчального процесу. Тому, якщо створені сприятливі умови, то до вивчення предмета учня спонукатиме й саме задоволення від процесу навчання [3, с. 150-156].

Таким чином, невідповідність підготовки учнів вимогам змісту освіти супроводжується неуспішністю учнів на уроці. В основі причин лежить неадекватне використання їхніх стійких індивідуально-психологічних особливостей, що у поєднанні із зовнішніми факторами породжує невідповідного школяра. Проте існує чимало способів подолання неуспішності на уроці, провідну роль у яких займає учитель. Він має організувати заняття таким чином, щоб кожен учень незалежно від природних здібностей, відчував себе повноцінною, здатною до саморозвитку особистістю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Беляєва О. Шкільна неуспішність / О. Беляєва // Психолог. Шкільний світ. – 2011. – №44. – С. 27–29.
2. Васильєва О. А. Детермінанти шкільної неуспішності молодших школярів. – [Електронний ресурс]. – 2011. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pfto/2012_22/files/P2212_61.pdf
3. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки / О. Вишневський. – К.:

- Знання, – 2008, – 566 с.
4. Волкова Н. П. Педагогіка: Посібник / Н. П. Волкова. – К. : Академія, – 2001. – 756 с.
 5. Гриньова М. Саморегуляція та неуспішність школярів / М. Гриньова // Біологія і хімія в школі. – 2002. – № 3. – С. 6–9.
 6. Колошин В. Причини невдач учнів у навчанні / В. Колошин // Післядипломна освіта в Україні. – 2005. – №2. – С. 68–71.
 7. Сухенко Т. П. Причини неуспішності учнів і шляхи їх подолання / Т. П. Сухенко // Біологія: Науково-методичний журнал. – 2011. – № 22/24. – С. 11–16.

Ревуцька О.

Науковий керівник – асист. Секо Я. П.

АГІТАЦІЙНІ ПЛАКАТИ ПЕРІОДУ ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ

Радянський агітаційний плакат, як джерело з історії ХХ століття та важливий фактор інформаційного впливу на маси, на жаль не став об'єктом глобальних наукових досліджень. Фактично уривчасті відомості про агітаційний плакат зустрічаємо в публікаціях присвячених історії мистецтва та радянській естетиці [3].

Джерельна база дослідження обмежена доступними нам матеріалами. З 45 проаналізованих плакатів найбільша кількість припадає на роки I п'ятирічки – 32 [7; 9; 10-18; 20-24; 26-43], II п'ятирічки – 4 плакати [5; 19; 27; 44], III п'ятирічки – 7 [6; 22; 25; 45; 47-49]. Датування 2 плакатів не встановлено – проте їхня тематика дозволяє віднести їх до періоду індустріалізації [8; 46]. Авторами плакатів були – Г. Клуціс [15-20], С. Сенькін [25; 30; 31] та В. Єлкін [11; 12]. Серед плакатів зустрічаємо роботи: Ю. Піменова [26], Г. Шегалія [28], П. Покаржевського [28], В. Кулагіна [23], М. Длугача [9], І. Громицького [7], І. Чашнікова [14], Б. Іогансона [14], Н. Долгорукова [10], А. Страхов-Браславського [32], Я. Гумінера [8], Д. Буланова [5], Д. Моора [25], В. Корецького [22], П. Горелого [6], В. Кораблева [21], А. Лобанова [24], В. Єфанова [13], Н. Пінуса [27], В. Сварога [29]. Авторство 18 плакатів не встановлено [33-49].

Основою радянської ідеології було вчення К. Маркса та Ф. Енгельса про суспільно-економічні формації. Маркс за допомогою цієї категорії зображав суспільство як систему не тільки внутрішньо розчленовану, високодиференційовану, таку, що має складну структуру; а й як систему прогресуючу, динамічну, щоб на цій основі осмислити історію людства як природно-історичний процес розвитку та зміни суспільно-економічних формацій [1]. Саме тому в основі будь-якого радянського плакату лежить ідея прогресуючого, динамічного руху до майбутнього, мрії про велике майбутнє. Даний ідеал реалізується через символічні образи, колір та гасла плакату.

Ілюстрацією даної тези можна вважати плакат «Хто-кого? Догнати і перегнати». У верхній частині – зображення двох потягів, що мчать навперед. Червоний потяг, як символічне зображення Радянського Союзу, завдяки своїй кольоровій гамі асоціюється з імпульсивним, активним рухом вперед. Зелено-чорний потяг (Німеччина) викликає протилежні почуття – пригнічення. Символічне зображення руху в майбутнє, доповнено заклик: «Хто-кого? Або загинути, або догнати передові країни і перегнати їх також економічно... Або загинути, або на всій швидкості помчати вперед. Так поставлено питання історією. Догнати і перегнати» [34]. Ідея прогресивного руху в майбутнє також простежується на плакаті «На чорну дошку прогульників...». У зображенні поступового підняття вгору зразкового робітника, можна прослідкувати своєрідний перехід від «сірого», «темного» минулого, в комуністичне світле, активне «червоне» майбутнє [38].

В цілому можна виділити наступні прийоми, що сприяють передачі динамічного руху на малюнку:

- зображення радянських вождів та людей в русі, які вони крокують, біжать вперед або піднімаються вгору («З Росії НЕПівської буде Росія соціалістична»; «Всі на огляд!»);
- «мрія про велике майбутнє» – прийом для якого характерний цілеспрямований погляд людини вперед і вгору. Нерідко супроводжується рухом рукою або руками в тому ж напрямку. («Дніпробуд - побудований!»);
- рух транспорту вперед, який немов мчить намагаючись перегнати сам себе («Хто-кого? Догнати і перегнати»);
- зображення будівель, людей, транспорту тощо у великому масштабі. («На штурм